

PSIXOANALIZ MAKTABI TALQINIDA TO'NG'ICH FARZANDNING OILADA TUTGAN ROLI

Turdimatova Elnoza

Farg'ona davlat universiteti sirtqi bo'lim o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13843273>

Annotatsiya. Psixoanaliz maktabi inson ruhiyati va psixologik holatlarini tahlil qilishda markaziy ahamiyatga ega bo'lgan nazariyalardan biridir. Sigmund Freyd tomonidan asos solingan bu yo'nalish, shaxsning ruhiy holatini tushunishda bolaning oilaviy muhitini, tarbiyalanish jarayonini, ayniqsa tug'ilish tartibini muhim omil sifatida ko'rib chiqadi. Oila tarkibidagi farzandlarning tug'ilish tartibi va ularga yuklangan vazifalar har bir bolaning individual rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqola psixoanaliz maktabining to'ng'ich farzandning oiladagi o'rniga oid yondashuvini tahlil qiladi, ularning oilaviy rol va psixologik holatiga qanday ta'sir qilishi masalasini o'rganadi.

Odatda, to'ng'ich farzand oila hayotida birinchi bo'lib diqqat markazida bo'ladigan shaxs bo'lib, ota-onaning ko'proq e'tiborini oladi va katta umidlar bilan o'sadi. Biroq, yosh farzandlarning oilaga qo'shilishi bilan bu e'tibor ma'lum darajada kamayishi va natijada to'ng'ich farzandning ruhiy va psixologik holatida o'zgarishlar yuzaga kelishi mumkin. Bu o'zgarishlar psixoanaliz nuqtai nazaridan qanday talqin qilinishi muhim masala bo'lib, uni ilmiy tadqiq qilish hamda tahlil qilish zarur.

Metodologiya. Ushbu maqola psixoanaliz nazariyasi doirasida to'ng'ich farzandning oiladagi o'rnini tahlil qilishga qaratilgan. Psixoanalitik yondashuvdan foydalanilgan bo'lib, S. Freyding farzandlar va ularning oila ierarxiyasidagi psixologik roli haqidagi tadqiqotlari asos qilib olingan. Shuningdek, Adlarning tug'ilish tartibi nazariyasi va boshqa psixologik manbalardan foydalanilgan. Maqola davomida to'ng'ich farzandning oiladagi roli, mas'uliyati, ota-onalar va aka-ukalari bilan munosabatlari, shuningdek, ularning liderlik va psixologik holatlari muhokama qilinadi.

Natijalar

1. To'ng'ich farzandning mas'uliyat va yetakchilik rolida bo'lishi

Psixoanaliz nuqtai nazaridan, to'ng'ich farzand oilada birinchi bo'lib dunyoga kelganligi sababli unga alohida e'tibor qaratiladi. Bu bola ko'pincha ota-onalarning birinchi tarbiyaviy tajribalarini o'zida mujassam qiladi. Buning natijasida, ota-onalar ko'pincha to'ng'ich farzandga katta talablar qo'yadilar va uni "namunali farzand" sifatida qabul qiladilar. Bu esa ularning yetakchilik xususiyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

To'ng'ich farzand ko'pincha oilada lider rolini bajaradi, u yoshroq aka-uka yoki opa-singillariga o'rnak bo'lish uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi. Freydgga ko'ra, bunday liderlik va mas'uliyat bolada o'ziga bo'lgan ishonchni oshirishi mumkin, lekin shu bilan birga ortiqcha yuk ham yuklaydi. Bola o'zini doimo yuqori standartlarga moslashishga majbur bo'lgandek his qiladi. Shuning uchun to'ng'ich farzandlar orasida psixologik zo'riqish, stress va o'ziga talabchanlik darajasi yuqori bo'lishi mumkin.

2. Ota-onalar bilan munosabatlar

To'ng'ich farzand ko'pincha ota-onalarning qattiq nazoratiga tushadi. Bu holat, bir tomondan, ota-onalar uchun yangi bo'lgan tarbiya usullari va sharoitlar bilan bog'liq. Ota-onalar o'zining dastlabki farzandiga yuqori talablar qo'yib, uni jismoniy va ruhiy jihatdan ideal

bo'lishini kutadilar. Bu esa to'ng'ich farzandni ko'proq intizomli, mas'uliyatli va itoatkor bo'lishga undaydi.

Psixoanalizga ko'ra, to'ng'ich farzand ota yoki ona bilan raqobat va ziddiyatga kirishishi ham mumkin. Masalan, Freydning oidip kompleksiga ko'ra, to'ng'ich bola otasiga qarshi ona uchun raqobatlashishi yoki aksincha, onasiga qarshi ota bilan raqobatlashishi mumkin. Bu jarayon bolada ota-onalarning e'tiborini qozonishga bo'lgan ichki istak va ushbu raqobatning psixologik oqibatlarini bilan bog'liq.

3. Yoshroq aka-uka yoki opa-singillar bilan munosabatlar

Yangi farzand tug'ilganda, to'ng'ich farzand o'zining oiladagi mavqeini yo'qotishdan qo'rqadi. Psixoanaliz nazariyasiga ko'ra, bola oilaga yangi aka-uka yoki opa-singil qo'shilgach, ota-onaning avvalgi e'tiboridan mahrum bo'lishi mumkin, bu esa unda qizg'anish va raqobat hissini uyg'otadi. Freydning qarashlariga muvofiq, bu qizg'anish hissi bolaning keyingi hayotida ham kuchli ta'sir ko'rsatishi va ularning boshqalar bilan bo'lgan munosabatlarida ifodalanishi mumkin.

To'ng'ich farzandning o'z yosh aka-ukalari bilan raqobati o'ziga xos turli shakllarda namoyon bo'ladi. Bola o'zining oiladagi mavqeini saqlab qolishga harakat qiladi va yoshroq aka-uka yoki opa-singillar bilan doimo raqobatda bo'lishi mumkin. Bu raqobat ba'zan ota-onaning e'tiborini qayta qozonishga bo'lgan intilishlar bilan ham bog'liq bo'ladi. Natijada, to'ng'ich farzand ko'pincha oilaning intizomiy va axloqiy me'yorlariga rioya qilishda o'rnak bo'lishga intiladi.

4. Psixologik oqibatlar

To'ng'ich farzandning oiladagi yetakchilik va mas'uliyatli roli ularning shaxsiy psixologik rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Psixoanalizga ko'ra, bunday bola ko'pincha mustaqil, o'ziga ishonchli va qat'iyatli bo'ladi. Biroq, bunday holatda ortiqcha stress va tashvishlar ham yuzaga kelishi mumkin. To'ng'ich farzandga yuklangan katta mas'uliyat ularning doimo muvaffaqiyatga intilishlariga sabab bo'lishi mumkin, ammo bu ularning ruhiy holatida stress va haddan tashqari talabchanlikni keltirib chiqarishi ehtimoli bor.

To'ng'ich farzandlar ko'pincha o'zlarining oiladagi mavqeini saqlab qolishga va ota-onaning kutgan umidlariga mos kelishga harakat qiladilar. Bu esa ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi, lekin shu bilan birga o'zlarini bosim ostida his qilishlariga ham sabab bo'lishi mumkin. Psixoanalitik nuqtai nazardan, bunday farzandlar oiladagi yetakchi o'rinlarini yo'qotishdan qo'rqib, o'zlarining hissiyotlarini va tashvishlarini bostirishlari mumkin.

Muhokama. Natijalar shuni ko'rsatadiki, to'ng'ich farzandning oiladagi o'rni psixologik jihatdan juda murakkab va ko'p qirrali. Ularning ota-onalar bilan bo'lgan munosabatlari, yoshroq aka-ukalari bilan raqobati va ularga yuklangan mas'uliyatlar ularning shaxsiy rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Psixoanaliz maktabi bu jarayonlarni o'rganishda to'ng'ich farzandning oiladagi yetakchilik roli va ularga nisbatan ota-onaning kutgan umidlarini muhim omil sifatida ko'rib chiqadi.

To'ng'ich farzandning oiladagi roli shaxsiy rivojlanish va ijtimoiy muhitga moslashishda muhim ta'sir ko'rsatadi. Ularning o'ziga bo'lgan ishonchi va mustaqilligi ularning liderlik qobiliyatlarini rivojlantiradi, lekin shu bilan birga, ortiqcha mas'uliyat va kutilmalar ularni ruhiy jihatdan zo'riqishga olib kelishi mumkin. Yoshroq aka-ukalar bilan bo'lgan raqobat esa

bolaning oiladagi o'rnini mustahkamlash uchun doimiy kurashni taqozo qiladi. Bu jarayonlarning barchasi to'ng'ich farzandning umumiy psixologik rivojlanishiga ta'sir etadi.

Xulosa. Psixoanaliz nazariyasida to'ng'ich farzandning oiladagi o'rni va roli muhim ahamiyatga ega. Ularning liderlik qobiliyatlari, ota-onalar bilan bo'lgan munosabatlari va yosh aka-ukalari bilan raqobat jarayoni ularning shaxsiy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Ota-onaning dastlabki farzandiga bo'lgan kutilmalari va talablari bola ruhiyatiga kuchli ta'sir qiladi. Psixoanaliz nazariyasiga ko'ra, to'ng'ich farzandning oilaviy rolini tushunish, uning shaxsiy va psixologik ehtiyojlarini to'g'ri baholash va ularga yordam berishda muhimdir.